

تحلیل تورم سه‌ماهه بهار ۱۳۹۹

مقدمه

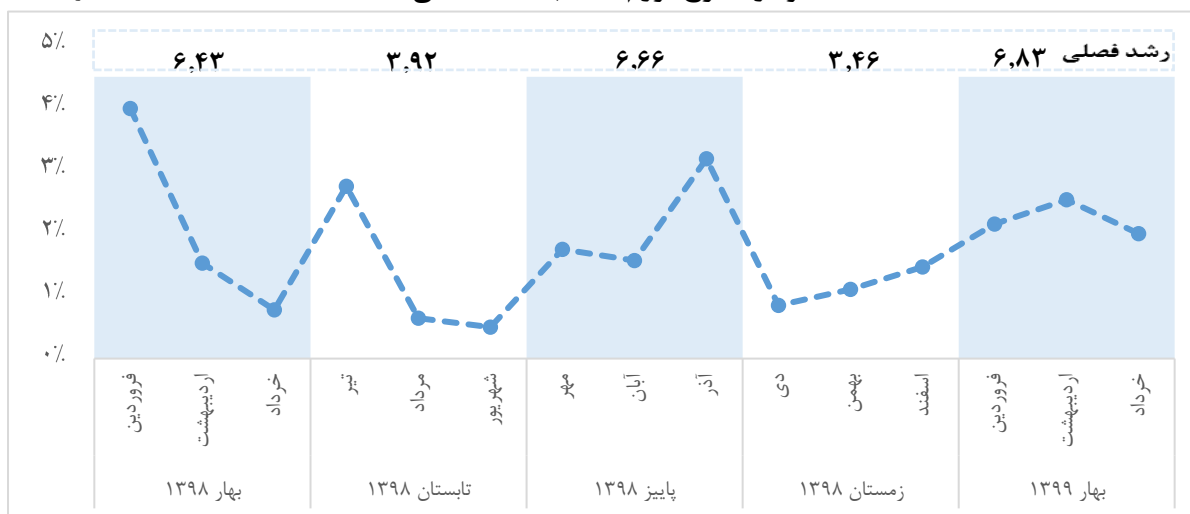
نرخ تورم و نوسانات آن، یکی از مهم‌ترین متغیرهای اقتصادی علامت‌دهنده به فعالان اقتصادی است. به‌طور معمول گزارش‌های دوره‌ای تورم در کشورهای مختلف دنیا، توسط بانک‌های مرکزی منتشر می‌شود که شامل تحلیلی بر مهم‌ترین عوامل اثرگذار بر نرخ تورم در دوره مورد بررسی، تحلیل عوامل اثرگذار در دوره بعدی و سیاست بانک مرکزی در قبال نوسانات اقتصادی و تعیین نرخ تورم هدف است. متأسفانه چنین گزارشی توسط بانک مرکزی ایران منتشر نمی‌شود. از این رو مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی به‌منظور برآورده کردن نیاز نمایندگان مجلس شورای اسلامی و جامعه کارشناسی برای دستیابی به تحلیلی درباره سیاست‌های اتخاذ شده و آثار آن بر شاخص‌های قیمت، اقدام به انتشار گزارش‌های تحلیلی فصلی تورم کرده است. این گزارش‌ها که پس از پایان هر فصل منتشر می‌شود، شامل مروری بر آخرین تغییرات شاخص قیمت مصرف‌کننده، مهم‌ترین عوامل اثرگذار بر نرخ تورم در دوره گذشته و مهم‌ترین عوامل اثرگذار بر نرخ تورم در دوره آینده است.

۱. تغییرات نرخ تورم در بهار ۱۳۹۹

شاخص قیمت مصرف‌کننده با ۶/۸۳ درصد افزایش در بهار ۱۳۹۹ نسبت به پایان سال ۱۳۹۸، بالاترین میانگین نرخ رشد شاخص قیمت مصرف‌کننده در طول چهار فصل گذشته را ثبت کرد.

(درصد)

نمودار ۱. نرخ تورم نقطه به نقطه فصلی

معاونت پژوهش‌های

اقتصادی

دفتر: مطالعات

اقتصادی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۲۰۱۷۱۸۱

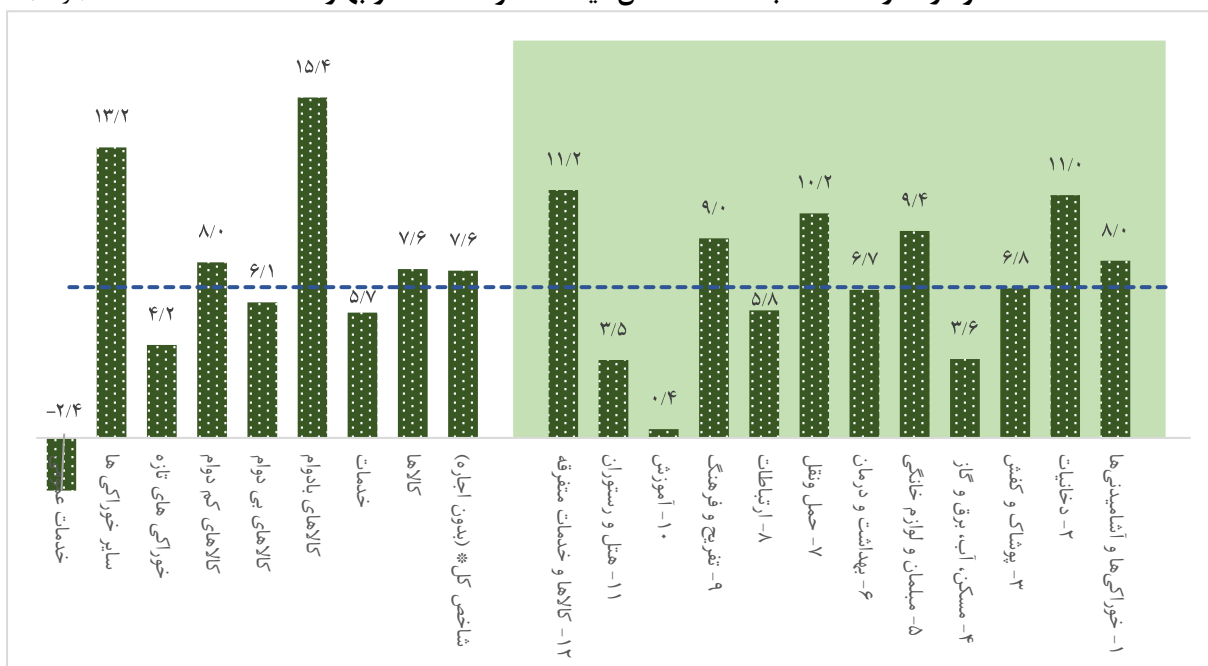
تاریخ انتشار:

۱۳۹۹/۷/۱۳

مأخذ: مرکز آمار ایران.

همچنین از بین گروه‌های کالایی با تفکیک موضوعی، گروه «کالا و خدمات متفرقه» بیشترین رشد را داشته است. گروه‌های خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها، دخانیات، مبلمان و لوازم خانگی، حمل‌ونقل و تفریح و کالاهای بادوام با ۱۵/۴۳ درصد رشد، در رتبه اول قرار دارد که عمدتاً ناشی از رشد نرخ ارز است.

نمودار ۲. رشد نقطه به نقطه شاخص قیمت مصرف‌کننده در بهار

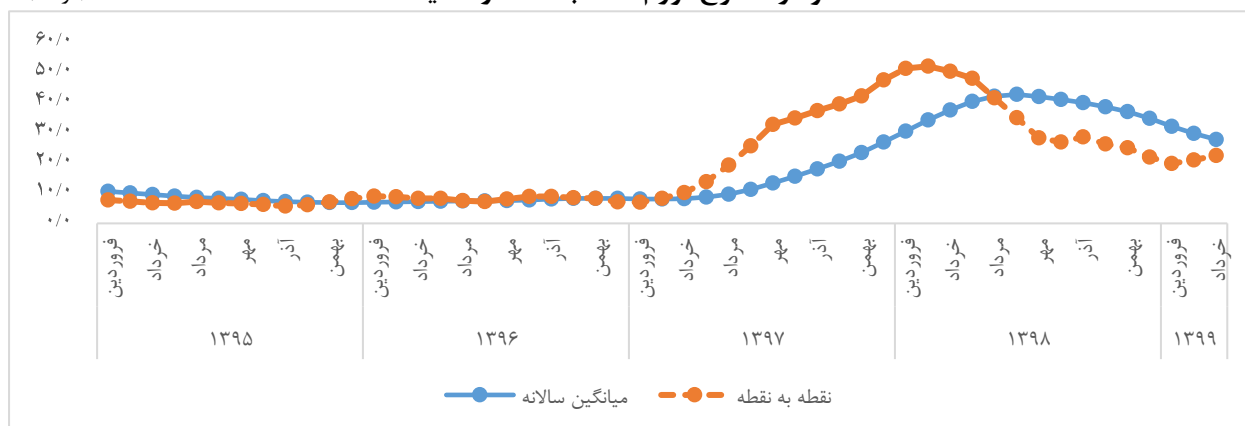

مأخذ: همان.

توضیح: خط مشکی، رشد شاخص کل را نشان می‌دهد.

رشد شاخص قیمت باعث شده است تورم نقطه به نقطه در خردادماه به ۲۲ درصد و نرخ تورم متوسط سالیانه به ۲۷/۸ درصد برسد.

نمودار ۳. نرخ تورم نقطه به نقطه و سالیانه

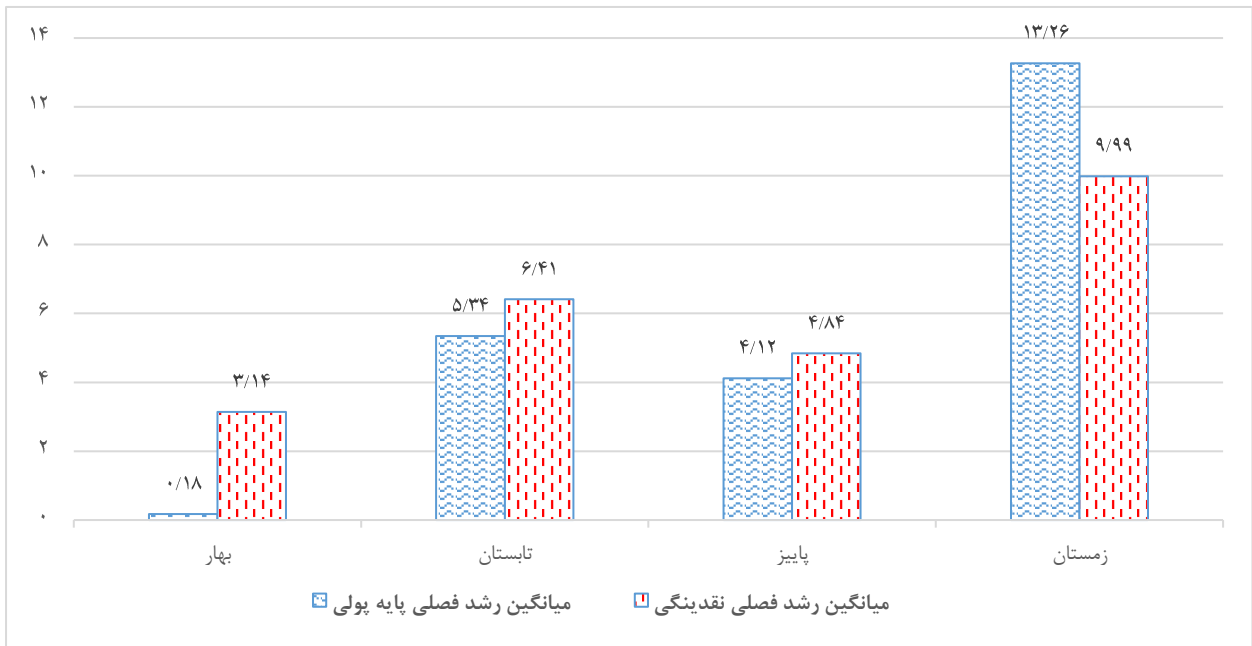

مأخذ: همان.

۲. علل افزایش نرخ تورم در بهار ۱۳۹۹

از مهم‌ترین علل افزایش نرخ رشد شاخص قیمت مصرف‌کننده در فصل بهار را می‌توان رشد پایه پولی و نقدینگی و همچنین افزایش نرخ ارز دانست. نرخ رشد نقدینگی و پایه پولی در فصل بهار، هر دو بالاتر از نرخ رشد بلندمدت بوده است.

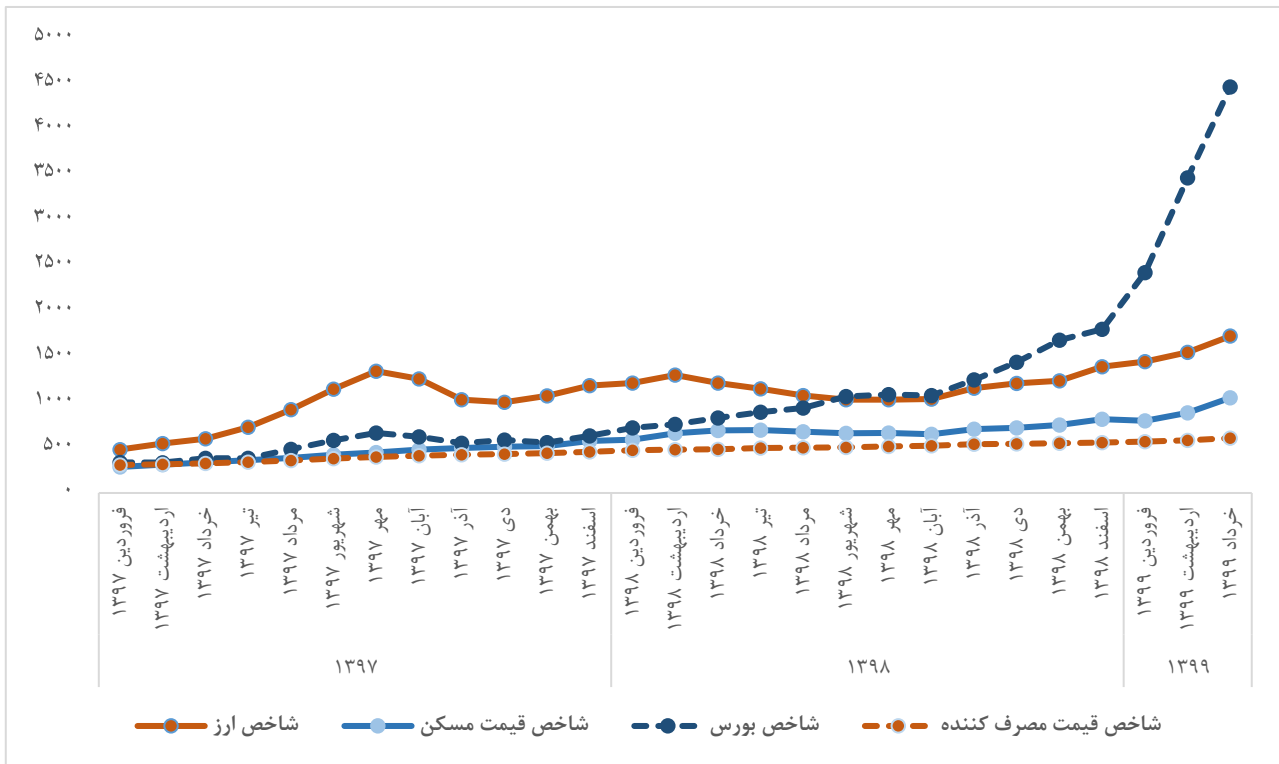
نمودار ۴. نرخ رشد بلندمدت پایه پولی و نقدینگی از سال ۱۳۵۳ تا ۱۳۹۸ به تفکیک فصول سال (درصد)

مأخذ: بانک مرکزی.

نرخ رشد پایه پولی و نقدینگی در بهار ۱۳۹۹ به ترتیب ۸/۸ و ۷/۵ درصد رشد داشته‌اند و همان‌طور که در نمودار ۴ مشاهده می‌شود به مراتب بالاتر از میانگین بلندمدت آن است. نرخ رشد نقدینگی در بهار کمتر از رشد پایه پولی شده که به علت کاهش ضریب انبساط نقدینگی و کاهش تقاضا برای تسهیلات در بانک‌هاست. بالا رفتن نرخ رشد نقدینگی و پایه پولی در کنار سایر عوامل باعث افزایش انتظارات تورمی شده و از این‌رو نقدینگی افزایش یافته به سمت بازار دارایی‌ها و بازار کالاهای بادوام رفته است. همان‌طور که در نمودار ۲ نشان داده شده است، کالاهای بادوام با ۱۵/۴۳ درصد، بیشترین رشد را در بین گروه‌های کالایی در بهار داشته‌اند. همچنین در بازار دارایی‌ها، شاخص بورس، نرخ ارز، سکه و مسکن، در بهار ۱۳۹۹ (پایان خردادماه ۱۳۹۹ نسبت به پایان اسفندماه ۱۳۹۸) به ترتیب، ۱۴۸، ۲۴، ۳۲ و ۲۹ درصد رشد داشته‌اند.

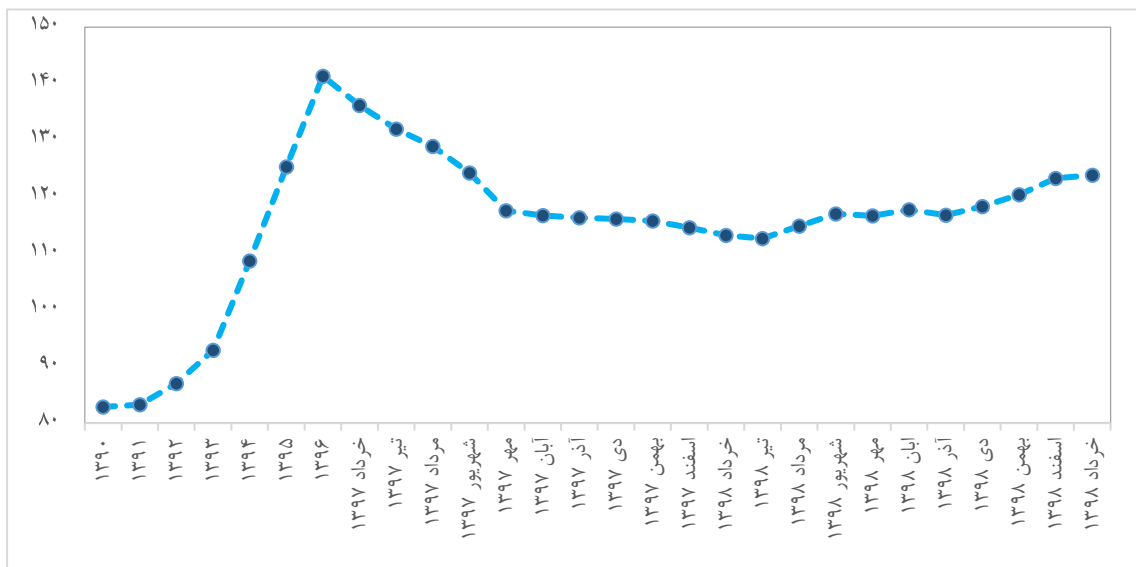
نمودار ۵. شاخص قیمت ارز، مسکن، بورس و مصرف کننده (فروردین ۱۳۹۰=۱۰۰)

مأخذ: مرکز آمار، وزارت راه و شهرسازی و شرکت بورس اوراق بهادار تهران.

در بلندمدت رشد نقدینگی و تورم با یکدیگر به صورت متناسب حرکت می کنند، اما در کوتاه مدت و میان مدت، جذب نقدینگی در بازار دارایی ها می تواند میان این دو فاصله بیندازد. به بیان دیگر معمولاً نرخ تورم نسبت به رشد نقدینگی با تأخیر بالا می رود. در حال حاضر رشد ۶/۸ درصدی شاخص قیمت در مقابل رشد ۷/۳ درصدی نقدینگی قرار دارد.

نمودار ۶. نسبت حجم نقدینگی به شاخص قیمت مصرف کننده

مأخذ: بانک مرکزی و مرکز آمار ایران.

صعودی شدن نمودار ۶، به معنای رشد بیشتر نقدینگی نسبت به نرخ تورم است که انتظار افزایش نرخ تورم را در آینده نشان می‌دهد. مقایسه نمودار ۵ و ۶ نشان می‌دهد که تقریباً از دی‌ماه ۱۳۹۸ و هم‌زمان با رشد شدید شاخص بورس و ورود نقدینگی به این بازار، نرخ تورم نیز از رشد نقدینگی فاصله گرفته است. این موضوع به این معناست که بازار دارایی فعلاً، باعث شده تورم کمتر از مقادیر مورد انتظار بوده و محتمل است در آینده نزدیک با خروج بخشی از منابع از بازار دارایی و ورود به بازار کالاهای مصرفی، موجب روند فزاینده‌تر نرخ تورم شود.

۳. توصیه‌های سیاستی

افزایش پایه پولی و نقدینگی و رشد شدید شاخص‌های قیمت در بازار دارایی‌ها و کالای بادوام، می‌تواند نشان از انتظارات تورمی بالا باشد. فاصله گرفتن نرخ تورم از نرخ رشد نقدینگی نباید سیاستگذار را در خصوص رابطه این دو به اشتباه بیندازد. آنچه در حال حاضر باید در اولویت سیاستگذار پولی قرار گیرد، کنترل رشد قیمت در بازار دارایی‌هاست.

رشد شدید بازار دارایی اگر ناشی از رشد نقدینگی باشد، در نهایت بر شاخص قیمت تخلیه خواهد شد و در نتیجه لازم است تا رشد قیمت‌ها در این بازار کنترل شود. نمی‌توان تصور کرد که پایه پولی و نقدینگی با نرخ زیادی رشد داشته باشند، اما بازار دارایی بتواند ضربه‌گیر اثرات تورمی آنها باشد.

در حالی که عامل اصلی رشد پایه پولی و پس از آن نقدینگی، کسری بودجه دولت است، بدون کنترل کسری بودجه دولت و پیش‌بینی روش‌های غیر تورم‌زا برای تأمین کسری بودجه، نمی‌توان انتظارات تورمی و تورم را کنترل کرد. در کنار آن افزایش نرخ سود کوتاه‌مدت، می‌تواند یکی از راهکارها برای کنترل رشدهای شدید قیمت در بازارهای دارایی (بورس، سکه، ارز و مسکن) باشد. افزایش نرخ سود کوتاه‌مدت باید تا حدی (متناسب با تورم انتظاری) باشد که ضمن توجه به وضعیت ترازنامه بانک‌ها و وضعیت رکود اقتصادی، بتواند منابع را از بازار دارایی‌ها به سمت سپرده‌های بانکی سوق دهد.

